

80 Offortus lib. 7. de Regis institutione, ait: A principio Reges creatos, & ut miseros & afflictos à tyrannidis crudelitate liberarent, & ut iudiciorum scelera coercerent, & vnicuique quod suum est iri- buerent, & vim hostium propulsarent, &c. Si- manchas ubi supra de Republica, cap. 4. num. 11. Valenquel. Velazq. in discurs. status, & belli, p. 2. confid. 22. à num. 50.

81 Atitoteles lib. 7. politicor. cap. 8. dixit: Qui Reipublica praesent, his armis tam ad tuendam Imperium, ut detrectantes coercerentur, quam ad vim, si quis iniuriam extrinsecus inferre con- tur, propulsandam instructos esse, necesse est: idem tradit Imperator Iustinian. in l. 2. C. de officio Praefecti Praetor. Africa, Philo Iud. lib. 1. de vi- ta Moysis, Dnus Chyloft. serm. de Ascens. Si- manc. lib. 9. de Republic. cap. 18. ferè per totum, Frater Ioannes Guardiola de nobilitat. Hispan. cap. 15. fol. 39. Azeb. in l. 1. tit. 6. lib. 6. Recop. Bobad. lib. 4. polit. cap. 1. num. 30. Redin. de Ma- gistrate Princip. verb. Non armis, num. 27. Bernad. Mend. in lib. Theorica & practic. Belli, pag. 9. lib. 5. Lipsius lib. 5. politic. cap. 6. Petrus Grego- rius de Repub. lib. 11. cap. 3. num. 16. Lelius Ze- chius, lib. 2. de Princip. cap. 4. num. 2. Sebastia- nus Foxius lib. 2. de Regno Regisque instituit.

82 Calliodor. lib. 1. epistol. epist. 22. dicit: De- cet apicis Regalis & curam generaliter custodire concordiam, quoniam ad laudem Regnantis trahi- tur, si ab omnibus pax ametur; quid enim est, quod Principem melius praedicet, quam quietus populus, concors Senatus, & tota Reipublica morum honestate vestita.

83 Et iterum ipse Calliod. lib. 2. epist. 39. inquit: Principis opinionem & longè lateque distentat subdi- torum custodita tranquillitas; & in epist. 29. lib. 5. ait: Quies suavisissima populi, & dispositio tran- quilla Regnorum, praeconium probatur esse Re- gnantium, &c. Anclisif, quoque dixit suo filio Aenea, vt refert Virgil. 6. Aeneidos: Ha tibi erunt artes, pacique imponere morem. Seneca tragedia 7.

84 Hoc & Reges habent: Magnificus & ingens nullis, quod rapiat duxit, Pradesse miseris, supplices fido lare Protegere.

Seneca ait. 2. loquendo de Rege: Consulere patria afflictis, fera Cede abstinere, tempus atque ire dare, Orbi quietem, seculo pacem suo, Hac summa virtus, petitur hac caelum via.

Quidius 2. Pont. 9. Regia, crede mihi, res est, succurrere lapsis. Regi enim magis conuenit Reipublicae salutem, pacem, & tranquillitatem tueri subditorum, hanc salutem, 3. ff. de officio praefect. vigil. nam salutem (inquit & Vlpianus) Reipublica tueri, nulli magis creditur conuenire, nec alium sufficere, quam Caesarem, &c. quod & idem proficitur Im- per. Iustin. in l. Imperialis, C. de nupt. ibi: Im- perialis beneuolentia proprium esse indicantes, vt omni tempore subiectorum commoda, tam inuesti- gare, quam eis mereri, procuremus, &c. Au- thentic. quo modo oporteat Episcop. in principio, ibi: Maxima quidem inter homines dona Dei sunt

85 a superna collata & clementia, Sacerdotium & Im- perium; quorum illud quidem Diuinis ministrans, hoc autem humanis praesidens, ac diligentiam ex- hibens rebus, ex vno eodemque principio utraque procedentia, humanam exornant vitam; ideoque

nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut Sacer- dotum honestas, &c. Imperium autem rectè & com- petenter exornat traditam sibi Reipublicam, &c. Illius enim est praecipuum interesse, vt subditi in tranquillitate viuere possint, authentici de hereditibus & falsis. colat. 1. ibi: Quid Princeps, Annens Robertus lib. 2. rerum indicat. cap. 11. Valenquel. Velazquez in discurs. stat. & Belli. part. 2. consil. 22. num. 46. quod etiam tendit Al- phonfus Rex in l. 9. tit. 1. p. 2. E debent otrosi guar- dar mas & la procomunal, que la suya misma; por- que el bien y la riqueza de ellos; es como suya, &c. ad idem l. 14. tit. 5. part. 2. conducti l. 5. tit. 18. lib. 6. Recopilacion. qua dicitur: Que el bien del Reino es el bien y utilidade del Rey. Et quod laudatur Princeps in fortitudine & potentia subditorum, & de aliis doctis huic conducibilibus, plu- rimos & citat Giurba conf. 1. num. 16. & quod ex Platone monet Cicero lib. 1. de officio. Qui Rei- publica praesentur sunt, utilitatem ciuium se tuean- tur, vt quidquam agant ad eam referant, obliu- medorum suorum, Menoch. conf. 1283. num. 36. Giurb. conf. 1. num. 38.

86 Hinc Regum gloriam consistere in tran- quillitate, pace & quiete Vassalorum, & Calliodor. lib. 2. epist. 29. Regnantis est gloria subditorum otio- sa tranquillitas. Nauarete in discurs. politic. di- scurs. 2. fol. 33. col. 2. & suptr. Challanque in Cal- tal. glor. mund. 5. par. confid. 16. vbi etiam di- cit, quod honor Regis & Principis & in pace subditorum consistit; & Salustius in oratione Lepidi; nihil gloriosum (inquit) nisi tutum.

87 Iustus Belhus Haganus in Cebetis Thebani ta- bulam, lib. 5. fol. 32. sic ait: Ex Graecis Nos for- titudinem dicimus, qua Imperatoria quaedam est virtus, non illo sane genere, quo prudentia, quo cognitiois vi, & iudicio subiectis paribus praesit, sed alio quopiam à petitionis nidium facultate, qua compefcere quidem inferiorem animi partem, & in officio continere; externam autem vim propul- sare, & ab iniuria defendere, quorum propu- gnatio ad ipsam pertinet, valet. Et Nicol. Cau- silius in parallelis eloquentia Sacra & humanae, lib. 11. fol. 444. dum ita ait: Hoc veri Principis ac etiam Consulis, reconciliare amulcs ciuitates, tumentisque populos non imperio magis, quam ratione compefcere, imtercedere iniquitatibus ma- gistratum, in seclumque credere, quicquid fieri non oportuit: postremo velocissimi sideris instar, omnia inuisere, omnia audire, & vnaecunq; inuo- catum statim nomen adesse.

88 Idcirco vbi necessitas & oppressio violenta instat, Impetiale remedium implorandum esse, nos docet Imperator Iustinian. in l. 2. C. de vete- ri iure enucleando, ibi: Augustum imploretur remedium, quia ideo Imperialem forumam rebus humanis Deus posposuit, vt possit omnia, qua no- uiter contingunt, & emendare, & componere, & modis, ac regulis competentibus tradere, &c. Finis enim & obiectum, & quos res & regna, instituta fuere, est vt regnent nempq; Regnum- que in pace, iustitia & tranquillitate conser- uent & tueantur. Cicero lib. 2. de officio, Aristot. 1. Ethicor. lib. 4. Cremen. in Rapsod. cap. 20. Plato lib. 1. ciuiliam, Valenquel. conf. 70. num. 3. Azebedius conf. 37. num. 16. Molin. disp. 25. Bo- bad. politic. cap. 1. num. 1. & 2. Tapatuz de Prin- cip. potestat. §. 5. num. 27. Bardell. conf. 111. num. 47. Caualean. de Brachio Regio 1. p. n. 124. Menoch. conf. 1283. num. 33. Aldouin. conf. 20. num. 18.

num. 18. Petr. Greg. de Repub. lib. 6. c. 6. num. 4. & 5. Natta conf. 179. num. 3. Patlador. lib. 2. re- rum quatiand. c. 11. n. 5. Aflicd. decif. 165. n. 80. & 81. Marta voto. 166. num. 21. & 22.

89 Semper enim imbecilles timidos, & miserabi- les à potentiorebus & vexari, multis Sacra Scri- ptura, & bonorum Authorum testimonis com- probat Galpar Sanct. in Isaiam cap. 51. n. 71. & c. 73. num. 13. consonat illud Michael. Hospita- lis lib. 5. suarum poeticar. epist. in epistol. ad Caro- lum Cardinale Lotharenum, vbi inter alia, sic ait: Imbellem, timidumque velentior exiit armis.

— Et vita Zonaeque, &c. Eoque alludens Iuuenalis Satyra 8. inquit: Curandum in primis, ne magna iniuria fiat Foribus, & miseris tollas licet omne quod vsquam est, &c. Et Iuuenalis in disticho: Dente timentur aper. defendunt cornua ceruorum, Imbelles dama, quid nisi prada sumus?

90 Qui quidem cum Diuo Paulo 2. Corint. 1. pos- sunt conqueiti; supra modum grauari sumus supra virtutem, ita vt taderet nos, etiam viuere, &c. aut cum Hierem. plorate, Lamentation. 5. Recordare Domine quid acciderit nobis, iuuere, & respice op- probrium nostrum, & lassus non dabatur requies, &c. Potestatem ergo sibi demandatam & proficere debet Princeps, vt se tanquam Principem, tuto- rem, defensorum, & patrem cum subditis gerat, loco & vice Dei, Petr. Greg. de Repub. lib. 9. c. 2. num. 1. Salas de legibus, disp. 7. section. 1. §. ad secundum, Molfemus in scholio ad consuetudinem R. N. in proemio, quafi. 4. num. 25. & 26. Borrel- lus de praesentia Reg. cap. 62. num. 17. Sayr. lib. 9. clau. Reg. cap. 16. num. 31. Olibanus de actionib. part. 1. lib. 3. cap. 4. à num. 8. late Molina de iustit. & iure tractat. 2. disp. 1. §. 1. Surtus conf. 189. num. 3. Cauagnolus in proemio decreta. Montis Ferr. §. 1. num. 10. & 11. Pontic de potestat. Prae- reg. tit. de amoniti. ciuit. §. 5. num. 7. tit. de Regal. impos. §. 8. Marius Giurba conf. 1. sub num. 36. ad fin. reitigimus supra num. 26.

91 Renatus Coppinus de domino Francia, lib. 2. tit. 1. num. 25. inquit: Regem cum Regno eandem rationem habere quam tutor cum pupillo, curator cum adolescente, maritus cum vxore, gubernator cum nauigante, templi Sacerdos cum Ecclesia sa- cra; & Franciscus Othoman. in cap. 1. questio. Illustr. sic scribit: Rex tanquam populi sui tutor praescriptam tutoribus regulam seruare debet, vt tunc demique pro domino habeatur, cum pupillis prouidet, hoc est, cum salutem & incolomitatem tuetur, l. tutor. 27. ff. de admin. tutor. l. 7. si tutor. ff. pro emptor. D. Ioannes del Castillo (post hæc scripta) in tract. de tertis, c. 17. sub n. 9. ante fin.

92 Vnde lib. 2. de Reipublica dignitat. ibi: Prin- cipes & enim vero, & qui alius praesent, tales esse oportet, vt cogitent, ciuim se potius patrocinium suscipere, quam Imperium, aut dominationem, talesque Rectores Plato, non dominos, sed Reipub- licae seruatores vocat, sub quibus tunc ac liberè viuunt, nullisque rei cura illis maior incumbat, quam ciuim libertas, que ab aequitate proficis- citur.

93 His congruit quod optimè docuit Cyprianus de duodecim abusibus: dicens: Quod iustitia Re- gis pax est populorum, tutamen patrie, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gau- dium hominum, temperies aëris, serenitas maris,

terra fecunditas, solatium pauperum, hereditas filiorum, & subiectis spes futura beatitudinis, quem refert Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 1. num. 61.

94 Iam cum Regis obiectum sit, quod iustum est, & iuxta Aristotelem 5. politic. cap. 10. nec aliud iustum dicere solemus, nisi quod ex lege est, quod verò contra ipsum est, id violentum est, Genophont. lib. 4. memor fol. 636. & lib. 1. de institut. Cyr. fol. 10. late Tiraquell. de legibus, connubiali. gloss. 9. princip. Ambros. decif. 23. n. 18. Valenqueli. Valq. conf. 70. num. 24. Giurba conf. 1. num. 16.

95 Ideò debet Princeps totis viribus & vigilans esse, ne iniustus & violentus oppressiones subdi- ti patiantur, Mastrillus de Magistrat. lib. 3. cap. 14. à num. 7. cum sequent. Quia publicus reum status ex priuato sepius turbatur, priua- taque iniustitia saltem cautatiue, publicam pro- ducit perniciem. Zeballos & comment. contra comm. quafi. 906. num. 391. p. 4. Giurba dist. conf. 1. num. 15. ad fin. & num. 16.

96 Hinc duodecim tabularum lex inquit: Vis in populo abesto, & cuius meminit Giurba dist. n. 16. atque rectè illam interpretatur, vt nec loquatur solum de vi armorum, sed etiam vbi titulo ficto seu apparenti dominationis non legitimo, ali- quid quaeritur, ex l. creditores ff. de vi priuata, l. in rebus, C. de iure dot. l. exat. ff. quod metus causa. Hæc miserabilium & vi oppressorum prote- ctio, pte ceteris Hispaniarum & Principibus pietate praerexcellentibus conuenit iuxta illud Claudiani:

Quid dignum memorare tuis Hispania terris, Vox humana valet: Primo lauat aquora Solem India, tu fessos exacta luce iugales Prolis: inque tuo respirant hydrae susta Dives aquis, frugum faciliis, preciosa metallis. — Principibus succunda piis.

97 Igitur cum protectio vi oppressorum, ac subdi- torum defensio cum ipso fit Regno ab origi- ne orta; ita vt Regni obiectum sit, & causa fi- nalis, Regnum siquidem propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum aut Regem creatum est à Deo, sique protectio attributum naturale inherens visceribus Regi- minis, & qualitas infixæ ossibus, ac substantia Diademæ, ita vt Regimen & protectio vnum sit effectum continens in indiuisibile, iuxta ea que accuratè comprobata sunt in epilogo proe- miali à princip. in tract. de Reg. protect. quibus & quæ late hic conuicimus, addere potest.

98 Legitima consequentia inducitur, vt protectio vi oppressorum sit de Regalibus, & ipsi compe- tens in signum supremæ potestatis, prove obiter diximus in dist. 1. cap. 1. num. 97. ex Camillo Borrello de praesent. Regi. Catholic. cap. 5. n. 7. & 26. & iterum eadem 1. part. cap. 2. num. 32. vbi quamplurimos Doctores citauimus, quos hic omittimus. Et quòd hic recursus ad Regem pro tollenda violentia illata ab Ecclesiasticis, tam in non defensionis appellationibus, quam in executione litterarum Apostolicarum in damnum, & detrimentum Reipublicae Eccle- siasticæ spiritualis, aut temporalis sit Regalia Regis, abundè Nos sequutus nouissimè com- probat Diuus Ioan. del Castillo in tractat. de tertis, cap. 41. à num. 163. vbi quamplurimos Doctores ad eandem conclusionem congerit, quos Nos etiam citauimus. Et iterum ipse Cast.

ibidem à n. 82. & seqq. vbi de hac Regalia Regis in retinendis literis Apostolicis, qui n. 185. in fine, se remittit ad hunc Nostrum tractatum.

Sed quod protectio sit Regalia Principis, alius hoc capite erit comprobandum, & in primis ad id expendo doctrinam And. de Isernia,

104 † & Iacobi de Albarotis, circa interpretationem text. in cap. 1. quæ sunt Regalia in vrbibus feudorum: si manent, quod licet in eo text. inter Regalia Principis apponatur piscationum redditus, cum ius piscandi omnibus sit commune, nec sit edictum prohibitorium, ne cui piscari liceat, nec ad piscandum quilibet indigeat licentia Principis; tamen protectio & iurisdic-tio pertinet Regi, & hoc respectu Regalia est Principis; latissime & eleganter profequitur

105 † & explicat Roderic. Suarez allegatione 17. à num. 11. versic. Nec prædictis obstat, & num. 12. ibi: Et sic exponit Regalia, quantum ad protectionem Principis; idem reperit Andreas de Isernia postillando verbum, Ripaticum, † de quo indic. cap. 1. ad idem etiam videndus erit Peregrinus de iure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 16. & 17. fol. 4. Challan. in Catalog. glor. mund. s. p. conf. 24. ibi: Vel ut alij volunt, sunt publica & Regalia, ut dicit And. de Isern. quo ad defensionem & protectionem, &c.

Sicut & de litoribus maris sensit Celsus 107 † Iuriconfult. in l. 3. ff. ne quid in loco publico, dam ea populi Romani esse dixit, & eius Imperio subiecta: iuxta expositionem Accursij ibidem, verbo Arbitror, qui ait: Hoc (ne aliis iuribus aduerfetur, in quibus litora maris publica, sive communia omnium esse dicuntur) de prædicta generali, & suprema tuitione, & gubernatione accipiendum esse, qua mediante Romanus Imperator legem ad modum imponere potest, quatenus eisdem ripis & litoribus sit utendum, & cauere, ne quilibet pro suo arbitrio, & cum damno Reipublicæ eorum sibi vindicet: quam glossam post antiquiores ibidem sequuntur Balduinus, Vuenfembec, & alij in §. & quidem instituit. de rerum divisione, Brecheus in l. bona 15. num. 1. de verbor. significat. Euerardus Broncoft. centuria 1. antonom. cap. 13. D. Ioannes de Solorzan. in tract. de iure Indiarum, lib. 2. cap. 21. num. 66. & 69. & lib. 3. cap. 3. num. 33. & seqq. & lib. 2. cap. 6. n. 22. quare manifestè probant, protectionem esse Regalia Principis.

Probat etiam, quia suprema Principis potestas est Regalia ipsius, vt notum est, & mox dicendum, † sed suprema potestas Principis versatur in vigilantia in subditos, iuxta Aristotelem 1. æconom. Andreas de Isern. in cap. Imperialem §. præterea, num. 80. de prohibita feudor. alienation. per Federic. Capiblan. de autoritate Baronum, num. 56. Belluga in speculo Princip. rubr. 8. quos sequitur Mastrill. in tractat. de Magistrat. lib. 3. cap. 1. num. 25. pro quo allegant text. in §. itaque Deo in authent. vt iud. sine quoquo suffrag.

Quod magis in specie probant Iacobus Cancercius, & ab eo allegati variat. resolut. 2. part. 109 cap. 2. de iur. fisci, num. 14. In hæc quæ † Regalia, non sunt concessibiles, declarat Couarru. in dict. regula possessor. p. 1. §. 1. num. 8. vbi dicit, quod Regalias, quæ competunt Regi, in signum suprema iurisdictionis, vt ad ipsum appellatur, & per oppressos ad eum recuratur, Principes à se abdicare non potest, & sic sunt impræscriptibi-

les, idem post Mieres notat Micha. Ferr. 1. part. obseruation. cap. 13. vbi dicit: Regem non posse † sibi auferre supream Regalia recurrendi ad eum, nisi Sedi Regiæ renuntiarit, allegat Innocent. in cap. cum venerabilis de consue. & etiam videndus Belluga in speculo Princip. rubr. 23. versic. Sed pone, num. 12. &c. hæc Cancercius, qui bene loquitur & ad propositum.

Et quod recusus ad Principem, sit de Regalibus maioribus † ex competentiis ei in signum singularis præminentia & Regalis prærogatiuæ omnino inalienabilis, ex Micha. Ferr. 1. part. obseruat. cap. 13. idem affirmat Mastrillus de Magistrat. lib. 1. cap. 19. sub num. 1. dicens: Regem non posse sibi auferre supream Regalia recurrendi ad eum, nisi † Sedi Regiæ renuntiarit, ad quam doctrinam allegat Auenda, de exequend. mandata. lib. 2. cap. 4. num. 2. Gaspar. Vill. in l. Imperium, num. 79. de iur. fisci. omnium iudic. Iaffon. conf. 208. lib. 2. Decium conf. 307. num. 9. Restaur. de Imperat. quest. 54. Oliban. de iure fisci, cap. 6. per totum Natta conf. 640. num. 18. Romanum conf. 371. circa fin. de magis communi testatur Socinus Senior, conf. 275. num. 5. vol. 2. Purpura l. 1. num. 40. ff. de officio eius, & in conf. 16. num. 12. vol. 2. Rosentaur. de feudis, cap. 5. conclus. 16. Et quod recusus ad Regem sit Regalia ipsius, quæ à Rege abdicari nequit, probat expressè Olibanus de iure fisci, cap. 3. num. 40. & cap. 14. n. 6. & 114. quem referens sequitur Marius Giubr. conf. 66. n. 12.

Et quod recusus ad Regem sit de Regalibus supremis † competens Principi in signum suprema potestatis, & quod sit alienabilis & impræscriptibilis, latè comprobat pluribus Doctoribus citatis Matienç. in l. 1. gloss. 9. per totam, & in l. 3. gloss. 7. num. 8. tit. 10. noue Recop.

Et magis in specie quod hæc protectio, qua tenetur vti Rex † ad conseruationem status Ecclesiastici, Rituum & Sacerdotalium iurium, probat Anneus Robertus rerum iudicarum, lib. 3. cap. 1. pag. 548. in hæc: Nihil certè Regia Maiestati conueniens videtur, quam si Christiani Principes Ecclesia instituta, Ritus, leges, & Sacerdotalia iura seruent, & tueantur, &c. Et iterum eodem cap. 1. pag. 552. inquit, de Regaliis solus † indicat Senatus, interdicta aliis iudicibus cognitione; hoc autem Regaliæ ius Christianissimi Reges in Ecclesiis Cathedralibus, non sine magna & probabili ratione sibi vendicant; Cathedrales huius Regni Ecclesiæ Regem Christianissimum agnoscere tenentur patronum, fundatorem, custodem, largitorem, ac magnificum donatorem, &c. Quod quanta maiori ratione de nostro Inuicissimo Rege Hispaniarum sit prædicandum, nemo est qui nesciat, alibi dicam; interim est; l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. & lib. 6. tit. 6. lib. 1. Recopil. omnino videnda; Anneus Robertus lib. 3. cap. 1. pag. 552.

Vterius probatur, nam † si ius competens Regi in Ecclesia ex concessione & privilegio Apostolico, aut consuetudine, in perpetuum appellatur Regalia ipsius Principis, iuxta mitabilem text. in cap. generali 13. ibi: Generali consuetudine sancimus, vniuersos & singulos, qui Regalia, custodiam sive guardiam aduocationis, seu defensionis titulum in Ecclesiis, monasterijs, seu quibuslibet alijs pijs locis de nouo usurpare conantes, &c. vbi gloss. pluribus in locis videnda, & in eodem

eodem text. id ipsum notat Archidiaconus, n. 1. vbi declarat illum text. in verbo Regalia, inquit, quod Regalia dicuntur ea, quæ Rex capit vacante Ecclesiâ, sequuntur Ioannes Andreas ibidem num. 4. Anton. de Butrio num. 3. Geminius num. 9. Ioan. Monach. & alij Doctores, Baldus de feudis in cap. 1. num. 8. tit. Episcopum vel Abbat. quos refert Belluga in speculo Princip. rubric. 13. §. tractemus, num. 38. versic. Hæc ius: Anneus Robertus rerum iudic. lib. 3. cap. 1. Carolus de Grassis Regalium Francia iure. 3. Renatus Coppinus de dominio Francia, lib. 2. tit. 9. num. 3. Bertrandus conf. 276. incipit, visa concessione, part. 3. Ruzeus de Regalibus, privilegio 16. n. 9. Petrus Gregorius synagoga iuris, part. 2. lib. 17. cap. 17. num. 19. fol. 223. vnde generalem regulam deducit Belluga; vbi proximè allegatus, quod ea, quæ Princeps habet ex privilegio Romanorum Pontificum appellantur Regalia, sequuntur Castillo in tractatu de terris, cap. 3. num. 30. Regnerius Sixtinus in tractat. de Regalibus, lib. 1. cap. 2. num. 54. & 55. fol. mibi 361. Peregrinus de iure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 38. Mastrillus de Magistratibus, lib. 1. cap. 3. ex num. 2. & cap. 13. lib. 1. & 15. Ergo multò magis Regalia debet dici hæc Principis protectio Ecclesiarum, rerum & personarum Ecclesiasticarum, cum sibi de iure communi, & ex debito inseparabili attributo officij ei competat.

Pro quo est text. mirabilis in l. 18. tit. 5. part. 1. cuius † sunt verba: Antigua costumbre fue de España, è durò todavia, è dura oy dia, que quando fina el Obispo de algun lugar, que lo haze saber el Dean, è los Canongos al Rei por sus mensajeros de la Iglesia, con carta del Dean, è del Cabildo, como es finado ya Perlado, è que le pidien por merced, que le plaga, que ellos pudan hazer su eleccion de sembragadamente, è que le encomiendan los bienes de la Iglesia; è el Rey debefelo entergar, è embiarlos à recaudar. E despues que la eleccion huieren echo, presente el eligido, è el mande le entregar aquello que recibio; sequitur & facit: Esta mayoria è honra † han los Reyes de España por vna razõnes. La primera, porque ganaron las tierras de los Moros, è hizieron las Mezquitas Iglesias, è echaron de ai el nombre de Mahama, è metieron el Nome de nuestro Señor IESU CHRISTO. La segunda, porque la fundaron de nuevo en lugares donde nunca las buuo. La tercera, porque les dotaron, è demas les hizieron mucho bien, è por esso han derecho los Reyes, &c. & ibi Gregor. Lopez & circa hæc custodiam bonorum Ecclesiæ vacantis competentem Regibus Hispaniæ, & alijs. Vide quæ latè ipse Gregorius Lopez in l. 1. tit. 15. part. 1. verbo Mayordano: vbi in dict. l. ad fin. Quando patroni possunt ponere æconomum bonis, & redditibus Ecclesiæ vacantis, de quo latius Renatus Coppinus de sacra politica, lib. 1. tit. 7. per totum; & vbi vocat Regalia, & merito, sicuti etiam hoc ipsum Regalia expressè vocat Pontifex in dict. cap. generali, & doctores alij laudati supra num. 116. & ipse Renatus Coppinus dict. tit. 7. in num. 2. dicit: Quod tanta est vis Regaliorum, vt si quis moliarit Romani Pontificis candidatus, quo Regium ius minuatur, id velut abusiue factum reiciant Curia.

Facit etiam ipse Renatus Coppinus, de sacra polit. foren. in præfatione, num. 11. in hæc: 119 † Ecclesiasticam certè disciplinam, & myltica eodem text. id ipsum notat Archidiaconus, n. 1. vbi declarat illum text. in verbo Regalia, inquit, quod Regalia dicuntur ea, quæ Rex capit vacante Ecclesiâ, sequuntur Ioannes Andreas ibidem num. 4. Anton. de Butrio num. 3. Geminius num. 9. Ioan. Monach. & alij Doctores, Baldus de feudis in cap. 1. num. 8. tit. Episcopum vel Abbat. quos refert Belluga in speculo Princip. rubric. 13. §. tractemus, num. 38. versic. Hæc ius: Anneus Robertus rerum iudic. lib. 3. cap. 1. Carolus de Grassis Regalium Francia iure. 3. Renatus Coppinus de dominio Francia, lib. 2. tit. 9. num. 3. Bertrandus conf. 276. incipit, visa concessione, part. 3. Ruzeus de Regalibus, privilegio 16. n. 9. Petrus Gregorius synagoga iuris, part. 2. lib. 17. cap. 17. num. 19. fol. 223. vnde generalem regulam deducit Belluga; vbi proximè allegatus, quod ea, quæ Princeps habet ex privilegio Romanorum Pontificum appellantur Regalia, sequuntur Castillo in tractatu de terris, cap. 3. num. 30. Regnerius Sixtinus in tractat. de Regalibus, lib. 1. cap. 2. num. 54. & 55. fol. mibi 361. Peregrinus de iure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 38. Mastrillus de Magistratibus, lib. 1. cap. 3. ex num. 2. & cap. 13. lib. 1. & 15. Ergo multò magis Regalia debet dici hæc Principis protectio Ecclesiarum, rerum & personarum Ecclesiasticarum, cum sibi de iure communi, & ex debito inseparabili attributo officij ei competat.

Pro quo est text. mirabilis in l. 18. tit. 5. part. 1. cuius † sunt verba: Antigua costumbre fue de España, è durò todavia, è dura oy dia, que quando fina el Obispo de algun lugar, que lo haze saber el Dean, è los Canongos al Rei por sus mensajeros de la Iglesia, con carta del Dean, è del Cabildo, como es finado ya Perlado, è que le pidien por merced, que le plaga, que ellos pudan hazer su eleccion de sembragadamente, è que le encomiendan los bienes de la Iglesia; è el Rey debefelo entergar, è embiarlos à recaudar. E despues que la eleccion huieren echo, presente el eligido, è el mande le entregar aquello que recibio; sequitur & facit: Esta mayoria è honra † han los Reyes de España por vna razõnes. La primera, porque ganaron las tierras de los Moros, è hizieron las Mezquitas Iglesias, è echaron de ai el nombre de Mahama, è metieron el Nome de nuestro Señor IESU CHRISTO. La segunda, porque la fundaron de nuevo en lugares donde nunca las buuo. La tercera, porque les dotaron, è demas les hizieron mucho bien, è por esso han derecho los Reyes, &c. & ibi Gregor. Lopez & circa hæc custodiam bonorum Ecclesiæ vacantis competentem Regibus Hispaniæ, & alijs. Vide quæ latè ipse Gregorius Lopez in l. 1. tit. 15. part. 1. verbo Mayordano: vbi in dict. l. ad fin. Quando patroni possunt ponere æconomum bonis, & redditibus Ecclesiæ vacantis, de quo latius Renatus Coppinus de sacra politica, lib. 1. tit. 7. per totum; & vbi vocat Regalia, & merito, sicuti etiam hoc ipsum Regalia expressè vocat Pontifex in dict. cap. generali, & doctores alij laudati supra num. 116. & ipse Renatus Coppinus dict. tit. 7. in num. 2. dicit: Quod tanta est vis Regaliorum, vt si quis moliarit Romani Pontificis candidatus, quo Regium ius minuatur, id velut abusiue factum reiciant Curia.

sacra tutari, ius Regium est, ad eæ politicum, vt in curanda Diuinorum mandatorum executione eluceat imprimitis Christiani Principis solertia, arque prudentia, Deuteronom 17. restè item Beato Hieronymo, in Hieremiam, vnde tractus sanctior Canon Regum officium 13. quest. 5. Hanc verò ciuilem tantùm interpretamur, externamque penes Reges politia Ecclesiasticam, quasi tutelares eiusdem patronarum, Canon. boni Princip. 96. distinctio cap. tributum 23. quest. 8. sicuti enim Arnulphi Lexion. n. s. verbis (Ecclesiastica dignitas Regiam prehebitat Regalis dignitas Ecclesiasticam conferat potius conlocuit, quam tollere libertatem) l. 6. epistola 56. &c. hæc Coppinus.

Sed quid mirum, quod Regalia sit, cum protectio vi oppressorum † proprium officium sit Regis, ex dict. cap. Regum officium proprium est, &c. ita vt aliis sit alienam. Et proprium, non permissio, aut precario ab alio, sed in proprietate suam, pro vt etiam interpretamur in tractat. de Reg. prædiction. 1. part. cap. 2. à num. 26. Quo etiam modo loquendi vitat in proposito Imperator in l. Imperialis beneuolentia proprium esse, &c. C. de nuptijs. Ergo Regis Regaliam protectionem vi oppressorum dici, non est dubitandum.

Quia Regaliæ idè ita dictæ sunt, quando aliqua dumtaxat † Regi pertinent, & conueniunt vti particulari, probant Igneus in necessarios, §. non alius, §. §. nouissime, num. 136. ff. ad Silaniam. Bart. in l. 1. §. de qua re. ff. de postulan. & in l. quominus 2. quest. ff. de summi. Bolius de Regalibus in principio, Rolandus à Valle conf. 4. num. 14. & notant Doctores in cap. per venerabilem, qui sibi sint legitimi, & ex autoribus latè comprobat Calepinus verbo, Regale, Cabedus decis. 42. num. 3. part. 2. Natta conf. 66. num. 16. Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 4. sub num. 2. versic. Et ideo Regalia dicuntur, quia vt Regem pertinent, &c. vbi plurimos allegat. Quare cum hæc protectio vi oppressorum tantum sit maioria Regiæ Coronæ, & dignitas Principi reseruat, vt hæctenus dictum est. Idè Regaliam esse necesse est, optime explicat Mastrill. lib. 3. c. 1. num. 29. pluribus Doctoribus citatis.

In tantum quod licet tot sint speciales prærogatiuæ, quæ pertinent Regi, vti Regalia; † tamen vbi absolutè, & generaliter loquatur de Regalia, intelligitur præcipue de hac protectione, vi oppressorum, & status Ecclesiæ, vt eleganter confidetur in iis (de quibus loquimur) terminis Anneus Robert. rerum iudic. lib. 3. cap. 1. pag. 551. in hæc. Atque hoc ius tanta dignitate commendare voluerunt maiores nostri, vt licet nomen Regaliæ generale sit, multatque sua vniuersali appellatione comprehendat, tamen huius vni rei præter cetera Regij sceptri iura eximia, quædam speciales prærogatiua Regaliæ appellationem tribuere, visum est, &c.

Et idem intentum huius solbimus iuris & potestatis habuerunt Reges † nostri Catholici, dum de hac re & protectione loquentes peculiaribus vtuntur signis, & speciali significatione, pro vt constat ex l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilat. ibi: T como quiera que esta prehemencia redundas en nuestra Real dignidad, &c. Et paulò inferius, ibi: Pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra, y guarda de la prehemencia de su Rey, y de su patria, &c. Et quod Imperialis

& Regius honor, quæ est ipsa Maiestas, sit Regalia Regis inseparrabilis & inabdicabilis, probat post alios Petegrinus de iure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 71. fol. 53. & probatur in l. 18. tit. 5. part. 1. ibi: E esta mayoria de honra han los Reyes de España por tres razones, & quod maioria Regis sit Regalia, & de ipsi referuatis ¶ in signum supremæ Maiestatis, plurimos Doctores citauimus Nos 1. part. de Reg. protell. cap. 2. à num. 37. cum segg.

Et quod superioritas Principis sit de Regalibus inabdicabilis ab eo, probat Petegrinus de iure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 13. & fol. 4. & tit. 2. num. 71.

145 Et quod ipsa summa Maiestas, ¶ eiusque essentia, forma, & substantia Coronæ Regi referuata in signum supremæ potestatis, dicatur maioria, in terminis Scaccia de appellation. quest. 8. num. 111. versic. Oppono secundo, vbi etiam; quod reuertus, seu querela ad Regem ¶ est maioria inalienabilis & inseparabilis à Coronâ, & ipsa suprema Maiestate; optimè Couarruu. pract. lib. 1. cap. 4. num. 1. ibi: Hanc etenim iurisdictionem ideò maioriâ vocamus, quod ea propriè pertinet ad supremam Principatus recognitionem, &c. Sicque hæc vox, maioria, relata ad Regem Regalia dicitur Regis, maxime in Hispania, sicuti omnes ferè leges Regiæ de Regalibus loquentes hac voce maioria videntur, sicut etiam dicit Bobadilla in politica, lib. 1. cap. 1. à n. 14. vsque ad num. 22. Castillo de tertis, c. 41. sub num. 19. ante finem.

Nam cum ex Antigonis sententia: Nihil aliud 127 est Regnum, ¶ quam nobilitas seruatum; propterea Nos latè superius num. 69. & insuper idem dicit Diuus Augustinus de ciuitate Dei, lib. 19. cap. 14. Christiani Principes dum rege Imperant, etiam seruatiua eis, quibus Imperare videntur; Imperant enim, ut consulant saluti & utilitati eorum, quibus Imperant; vt Diuus Chrylost. Hac enim est illis vita, hoc studium, vt in quo modo pace fruatur. Ob idque multa specialia iura, quæ aliis omnino ¶ interdicuntur, sibi tanquam supremo Principi, eiusque fisco in signum supremæ præeminentiæ ob immensi laboris præmia, & publicæ utilitatis commoda, ad Regiam dignitatem & Maiestatem conseruandam tendentia, competere, & referuata esse dignoscuntur; vt eleganter dicit Mastrill. de Magistratibus, lib. 3. cap. 1. à num. 29. & firmant Ioannes Andreas, Rench, Bald. Preposit. Landens. & ceteri in cap. 1. que sint Regalia, Corsetus de potestat. Regis, quest. 49. Boñus tit. de Regal. lib. 1. Auendano de exigendis mandatis, cap. 4. num. 20. part. 2. Otalora de nobilitate part. 1. cap. 1. Aluar. Valasc. de iure emphyteut. quest. 9. Petrus Gregorius de concessione feud. par. 7. quest. 5. num. 1. Rolando à Valle cons. 1. num. 133. volum. 2. Vulte. de fundis, lib. 1. cap. 5. num. 7. Petegrinus de iure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 4. Ferrer. Mont. de feud. cap. 7. & alibi passim. Quare cum hæc protectio vi opprefforum, & reuertus Principi vt tali dumtaxat pertinet, huius generis sit, Regalium ipsius dici, non erit ambigendum.

Hinc conuenit quod dicit Mastrill. vbi proximè, num. 54. & sequentibus. Prosequendo dissentium, ¶ quod verbum (Regalibus) comprehendit omnia patrimonialia, & fiscalia, ex Ioann. Andrea. & Liparal. in addition. rubr. que sint Regalia in addit. magn. littera, l. Camerar.

in cap. Imperialium, col. 3. fol. 37. de prohibita feud. alienatione, per Feder. Bart. in cap. 1. n. 8. Episcop. vel Abb. Bald. in l. si vacauit, C. de bonis vacan. lib. 10. Lucas de Pen. l. 1. col. 5. C. de prinil. seculi. lib. 12. Ctrauerca cons. 128. num. 5. Non obstat (inquit ipse Mastrill. ibi num. 37.) quod in dict. cap. emic. Quæ sunt Regalia, ¶ aliqua tantum enumerentur, id è quæ eundem taxat esse Regalia dicit Aluar. Valascus, vbi proximè quest. 9. quoniam vetum est, alia relatis similia dici etiam Regalia, quæ non excludi cap. emic. firmat Andreas ibi num. 3. Quia genus non taxatur enumeratis, nam expressa ¶ loco exempli deducta intelliguntur, vt notant Afflic. & Alban. in dict. cap. 1. in principio, Iacobus de feud. verb. Feudum, num. 4. Cabedo decif. 42. num. 2. part. 2. Mastrill. loco citat. num. 37. & 38.

Ex his, quæ longa serie in hoc dicta sunt capite, & fortiter comprobata; duo præcisè inferuntur, & primum ex eò quod nunc diximus (protectionem Reipublicæ, Ecclesiæ, ac Catholice Religionis, omniumve vi opprefforum vniuersaliter esse Regalium Principi ¶ referuata, & præeminentiam Regiæ dignitatis) deducitur, posse Principem de huiusmodi causa cognoscere ad illum tantum finem, vt violentia tollatur.

Quoniam omnium est Doctorum concors sententia, quod de Regalibus potest Princeps cognoscere, etiam inter personas Ecclesiasticas, & tangentibus spiritualitate, propterea de suo patronatu Regio, optimum est consilium Cald. Pereira 5. per totum, videndus omnino, & in 3. citat ad id Aufsterium, Guillelm. Benedic. Couarruias & alios, & de aliis similibus, propterea quando Ecclesiastici occupant Regalias, & iurisdictionem Regis, vt ipse inter ipsos cognoscat, probant Bobadill. in politic. tom. 4. lib. 2. cap. 18. n. 60. ibi: Si los ¶ Prelados ¶ sus juozes, & qualescunque otros Ecclesiasticos usurpan la iurisdiction Real, & otras Regalias, son auidos por estranos de los Reinos, y pierden las temporalidades, en lo qual por el buen gouerno, y politicamente, y con consideracion tienen mano los juozes seculares; idem dixerat Ioannes Garcia de nobilitate, glos. 9. n. 37. Borrel de practam. Reg. Carol. c. 71. n. 55. Peguera in pract. crimin. cap. 24. num. 7. cum sequentibus, Sella de inhibitionibus, c. 8. §. 3. n. 100. Oliuanus de iure fisci, cap. 12. à num. 3. & alij plures citati, sed non sequuti (vt de more habet) ab Anton. Diana, lib. 4. resol. moral. tractat. 1. de immunitat. Ecclesiastic. resol. 77. Et quod Rex cognoscat de causa ciuili inter Ecclesiasticos, quoties vertitur questio super Regalibus suis, quoquomodo agatur, optimè Oliuanus de iure fisci, cap. 15. num. 14. & cap. 11. & cap. 14. num. 26. Castillo in l. 13. Tauris, in verbo, De qualique candidad.

Et loquendo de Rege protectore Ecclesiæ, vt hoc fit Regalia, & quod de hac & aliis Regaliis solus cognoscat Rex, & eius Senatus superior, interdita aliis iudicibus cognitione expressè, & in terminis, tenet Anneus Robert, rerum iudic. lib. 3. c. 1. pag. 552. & superius à pag. 243.

Et quod vbi vertitur contentio, & dubitatio super iuribus Regalibus, propterea iurisdictione ¶ & similibus, etiam inter personas Ecclesiasticas, aut Ecclesiæ ipsas, Rex cognoscat de hac causa, cuius iurisdictione declinari nequit, optimè post plures Doctores Palatius Rubeus in repetit. cap. per

per vestras, post notabil. 3. vers. Sed est pulchra dubitatio, num. 49. in magnis, fol. 189. col. 1. videndus omnino, & Didacus Perez in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, glos. vers. Quare si est dubium inter Episcopum.

Et quod de Regalibus inter personas Ecclesiasticas cognoscat Rex ipse, bene probauimus Nos in tract. de Regia protell. 3. p. c. 10. à n. 188. & à n. 190. in hæc: Nihilominus tamen ¶ illud & specialissimum in causis Ecclesiasticis, & inter personas Ecclesiasticas, quæ siue in possessione, siue in proprietate Regium Coronæ patronatum attingant, vel alias sint Regalia, Regem eiusque consilium cognoscere, esseque vfu receptum, & permittitur non solum in Hispania, verum etiam in Regnis Gallie, Anglie, Hungarie, Apulie, tellantur Aufsterius in addition ad Capellam Theolof. decif. 161. num. 15. vers. 25. fallit, & qua tradit Zach. allegat. 8. num. 14. vers. Verum, Stephan. Aufsterius de potest. secular. super Eccles. fallen. 25. Costall. in l. de quibus, C. de legibus (quos duos citat, sed non sequitur Marta de iurisdic. 2. part. cap. 4. num. 1.) Ioann. Garcia de nobilitate, glos. 9. num. 24. & segg. post Speculator. tit. de competent. iud. addi. §. generaliter, num. 2. vers. 4. Guillelm. Bened. in cap. Rainuntius verb. Et uxorem in 2. n. 62. fol. 84. de testam. & n. 74. 78. & 79. optimè Castell. à Bobad. in polit. lib. 2. cap. 18. num. 13. &c.

Quibus adde Carabiam super ritu 52. notab. 5. sub num. 6. vbi de ¶ communi testatur Gregorius Tolofanus in tract. de appellat. lib. 4. cap. 5. sub num. 4. vers. Et communis, Scaccia de appellat. quest. 8. sub num. 92. vers. Extende primò, firmantes communiter, quod Ecclesiæ & Ecclesiastici ratione Regalium, quæ tenent, sequuntur forum Regis temporale. Et quod de Regalibus suis solus Rex inter Ecclesiasticos cognoscat, Giurba cons. 80. num. 31. & segg.

Et insuper probatur, quoniam ius patronatus ¶ Regium Regalia Regis dicitur, Nos de Reg. protellion. 3. par. cap. 10. n. 148. & num. 226. quia vt inquit Palatius Rubeus de beneficiis vocant. in Curia, §. 11. quod ius patronatus pertinens ad Regem in beneficiis ¶ effectiuis est alioquin inferiorum iure patronatus; etenim vt dicit Imperator in l. cum multa, C. de bonis qua liber. Imperialis fortuna omnes superueniet alias. Quare super his beneficiis Regalibus (hoc est quibus adest Regaliorum ius patronatus, ¶ & de patrimonio Regio sunt) vt cognoscat ipse Rex tam super possessione, quam super proprietate, & de redditibus, & dotibus dictorum beneficiorum, etiam inter Clericos & alias Ecclesiasticas personas, seu Ecclesiæ, probant Olibanus in dict. vsar. alium namque, cap. 13. num. 14. & num. 18. Iacobus Caneetius variarum resolut. lib. 3. cap. 14. de manutent. à num. 31. cum segg. vbi sub num. 32. aduertit, quod alias siue regulariter ad suos Iudices fiscales, non trahit personas Ecclesiasticas, ¶ quæ dixerit, hoc esse specialiter ratione Regaliæ, cuius cognitio pertinet Regi, Nos latissimè 3. par. cap. 10. de Reg. protellion. à num. 188. cum segg. & supra, vbi plures Doctores citauimus vltra quos.

Et quod cognitio iuris Regij patronatus ad Coronam Regiam expectantur pertineat ipsi Regi, videndus Cardoso in praxi iudic. verbo Causa, à num. 10. Cabedo de patronatu Regiæ Coron. cap. 5. num. 5. & cap. 49. à n. 1. ipse Cabedas

per vestras, post notabil. 3. vers. Sed est pulchra dubitatio, num. 49. in magnis, fol. 189. col. 1. videndus omnino, & Didacus Perez in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, glos. vers. Quare si est dubium inter Episcopum.

Et quod de Regalibus inter personas Ecclesiasticas cognoscat Rex ipse, bene probauimus Nos in tract. de Regia protell. 3. p. c. 10. à n. 188. & à n. 190. in hæc: Nihilominus tamen ¶ illud & specialissimum in causis Ecclesiasticis, & inter personas Ecclesiasticas, quæ siue in possessione, siue in proprietate Regium Coronæ patronatum attingant, vel alias sint Regalia, Regem eiusque consilium cognoscere, esseque vfu receptum, & permittitur non solum in Hispania, verum etiam in Regnis Gallie, Anglie, Hungarie, Apulie, tellantur Aufsterius in addition ad Capellam Theolof. decif. 161. num. 15. vers. 25. fallit, & qua tradit Zach. allegat. 8. num. 14. vers. Verum, Stephan. Aufsterius de potest. secular. super Eccles. fallen. 25. Costall. in l. de quibus, C. de legibus (quos duos citat, sed non sequitur Marta de iurisdic. 2. part. cap. 4. num. 1.) Ioann. Garcia de nobilitate, glos. 9. num. 24. & segg. post Speculator. tit. de competent. iud. addi. §. generaliter, num. 2. vers. 4. Guillelm. Bened. in cap. Rainuntius verb. Et uxorem in 2. n. 62. fol. 84. de testam. & n. 74. 78. & 79. optimè Castell. à Bobad. in polit. lib. 2. cap. 18. num. 13. &c.

Quibus conuenit, quod lis agitata super re donata per Regem Ecclesiæ, ¶ aut Clerico, aliterve Ecclesiasticæ persone, debet coram Rege tractari, etiam inter Ecclesiæ & Clericos, & aduersus ipsos; latè agit (& eruditè) ipse Hieronym. de Zeballos in dict. quest. 322. à num. 92. cum sequentibus; vbi valida applicat fundamenta, & est l. 57. tit. 6. part. 1. & doctrina Afflic. decif. 2. n. 4. loquens in his terminis, & que rem Ecclesiæ procedentem ¶ à Rege effici de foro ipsius Regis: circa quod & aliis pluribus doctrinis hæctenus relatis plura congerit, & plurimos Doctores nouiter referens videndus, D. Ioan. del Castillo in tractat. de tertis, c. 12. per totum. De quo quando scilicet ius patronatus competens Regi alteri illud concedat, retineat, vel amittat nauarum primæiam iuris Regij patronatus, & eius priuilegia, commodiori loco infra 2. tomo huius tractatus, erit tradendum; quate hinc omitto.

Et loquendo de redditibus vulgo (suor) & aliis mercedibus, ¶ aut donationibus factis à Rege Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, aut monasteriis, probat Bobadilla in politica lib. 2. c. 18. n. 159. allegat. l. 6. tit. 1. lib. 4. Recop. Anton. Gomez, & Didacus Perez, vbi etiam, quod Rex potest imponere pœnas Clericis prorogantibus super iis actionibus Regalibus iurisdictionem Ecclesiasticorum, ex Benedic. in c. Rainuntius verbo Et uxore 2. n. 53. & sequent. & n. 139. de testam.

Qui quidem Bobadilla ibidem à n. 155. cum sequentibus, latè tractat; quod Rex potest legitime ¶ cognoscere de rebus habitis per Ecclesiæ vel Ecclesiasticas personas ab iplo in feudum, siue super possessione agatur, siue super proprietate; vbi plurimos Doctores cumulat; videtur etiam Zeballos vbi proximè. Innumerales peno Doctores congerit ad idem Carol. de Grahis de effect. Cleric. esset. 1. à n. 718. cum sequent.

Igitur necessariò fatendum est, quod cum Principi à iure fit sibi hæc attributa potestas, ¶ tollendi violentias, & oppreffiones factas in suo Regno suis vassallis vi oppreffis, istaq; prote-

in decif. Lustr. 2. part. decif. 120. n. 3. & Areslò 911. Caldas Pereira quest. fore. cons. 5. num. 6. & sequentibus, Curia Philipp. part. 1. §. 5. n. 4. Azcubed. in l. 1. num. 4. tit. 1. lib. 4. nou. Recopil. & remissiuè Barbosa in collect. ad cap. de iure 16. n. 4. de iure patron. & Viuanus in tract. de iure patron. lib. 1. cap. 9. num. 1.

Hincius pettipendi decimas, vel alios fructus Ecclesiasticos, ¶ aut proventus Ecclesiæ concessum Regibus ex iusta causa, & vt plurimum fauore fidei, efficitur Regalia ipsorum; Petrus Barbosa in l. Titia 35. num. 41. ff. soluto matrimonio, Gratianus post alios plures dispensation. forensi, cap. 138. num. 28. Ac propterea, quia Regalia efficiuntur; cognoscit ¶ Rex de iis iuribus, decimis, seu tertis sibi concessis, Couarruias practicar. cap. 35. sub num. 2. versic. Tertio quoter, Didacus Perez in l. 1. tit. 5. lib. 1. ordinament. pag. 215. Gutierrez practicar. lib. 1. quest. 14. à num. 4. & supra, vbi infinitos allegat; vbi, siue tractetur de iure harum decimarum siue de factis; cognitio pertinet ¶ iurisdictioni temporali; sequitur Hieronymus de Zeuallos alios citans, commun. contra communes, quest. 822. à num. 84. & supra à num. 67. cum sequentibus, Bobadilla in politica, lib. 2. cap. 18. à num. 46. Barbosa vbi proximè.

Quibus conuenit, quod lis agitata super re donata per Regem Ecclesiæ, ¶ aut Clerico, aliterve Ecclesiasticæ persone, debet coram Rege tractari, etiam inter Ecclesiæ & Clericos, & aduersus ipsos; latè agit (& eruditè) ipse Hieronym. de Zeballos in dict. quest. 322. à num. 92. cum sequentibus; vbi valida applicat fundamenta, & est l. 57. tit. 6. part. 1. & doctrina Afflic. decif. 2. n. 4. loquens in his terminis, & que rem Ecclesiæ procedentem ¶ à Rege effici de foro ipsius Regis: circa quod & aliis pluribus doctrinis hæctenus relatis plura congerit, & plurimos Doctores nouiter referens videndus, D. Ioan. del Castillo in tractat. de tertis, c. 12. per totum. De quo quando scilicet ius patronatus competens Regi alteri illud concedat, retineat, vel amittat nauarum primæiam iuris Regij patronatus, & eius priuilegia, commodiori loco infra 2. tomo huius tractatus, erit tradendum; quate hinc omitto.

Et loquendo de redditibus vulgo (suor) & aliis mercedibus, ¶ aut donationibus factis à Rege Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, aut monasteriis, probat Bobadilla in politica lib. 2. c. 18. n. 159. allegat. l. 6. tit. 1. lib. 4. Recop. Anton. Gomez, & Didacus Perez, vbi etiam, quod Rex potest imponere pœnas Clericis prorogantibus super iis actionibus Regalibus iurisdictionem Ecclesiasticorum, ex Benedic. in c. Rainuntius verbo Et uxore 2. n. 53. & sequent. & n. 139. de testam.

Qui quidem Bobadilla ibidem à n. 155. cum sequentibus, latè tractat; quod Rex potest legitime ¶ cognoscere de rebus habitis per Ecclesiæ vel Ecclesiasticas personas ab iplo in feudum, siue super possessione agatur, siue super proprietate; vbi plurimos Doctores cumulat; videtur etiam Zeballos vbi proximè. Innumerales peno Doctores congerit ad idem Carol. de Grahis de effect. Cleric. esset. 1. à n. 718. cum sequent.

Igitur necessariò fatendum est, quod cum Principi à iure fit sibi hæc attributa potestas, ¶ tollendi violentias, & oppreffiones factas in suo Regno suis vassallis vi oppreffis, istaq; prote-

B 3 cto

ctio ei incumbat ex debito officij vti Regalia; sequitur, vt ad ipsum debeat pertinere examen, & cognitio, ea dumtaxat, quantum sufficiat rei veritati, & notitia, aliter enim nec poterit protectionem præstare, nec suam auctoritatem interponere, nec vim tollere; quia oppressus recurrent ad Regem pro tollenda violentia sibi illata debet de ea docere, Gaspar Rodriguez

149 *de annis reddit. lib. 1. quest. 15. num. 71.* vbi dicit: quod qui dicit se vim passum, in iudicio probare teneatur, aliàs non præsumitur, sed imò contrarium, ex doctrina Bart. in l. de pupill. 150 *l. 5. si quis ipsi prætori, §. num. 14. de oper. noui manerio. Boetius decis. 122. num. 5. vers. Vnde hoc. Decius in cap. fin. num. 1. vers. Et subiecit hic, de appell. plurimos ad id congerit Doctores, Mascardus de probationibus, concl. 146. à n. 2. qui inter alias rationes, hanc reddit num. 3. & 4. vt violentia odiosa sit omni iuri, præsertim naturæ, ex l. secundum naturam, ff. de condition. indebiti, l. si quis in tantam, C. vnde vi. Quod quidem ad protectionem venit in necessariam consequentiam. ¶ Sed quia de hoc amplissimè actum est tract. de Reg. protect. cap. 2. per totum, & vide à num. 58. & 59. & à num. 95. cum multis segg. hoc cap. omitimus.*

Et ex his que hoc cap. dicta sunt à principio 151 inferitur, quod licet ÷ assertio legitime comprobata illatione prima, iuridica, & verissima sit, vt quamuis cognitio egeat Princeps regulariter ad tollendam vim, & præstandam tutelam; nihilominus iurisdictione non egeat, nec requiritur, provt latissimè comprobatum est in tract. de Reg. protection. 1. part. cap. 1. per totum; & præcipue prælatiis 5. à num. 194. quo te remitto, vbi inter alia validissima fundamenta eo vsumus à num. 205. quod cui commendata, data, 153 attributa est protectio Ecclesiæ, ÷ vel personæ, sola defensio extrajudicialis, non tamen iurisdictione in eo data est, provt amplissimè ibi comprobauit, iuribus & auctoribus.

Quibus insuper adde, quod dicit Regnerius Sixtinus in tractat. de Regalibus, lib. 2. cap. 14. 154 à num. 103. quod licet ÷ ius protectionis tantum sit, & tam efficax, vt protector armis etiam & vi contra iniuriam aliorum, & vim maiorem defendere possit, & debeat eos, quos in tutelam & protectionem recepit, ex l. desertorem, §. fin. ff. de re milit. Bart. in præm. ff. in princ. col. 1. in fin. vers. Idem dicitur hic, Schurff. conf. 23. num. 1. & 2. centur. 3. Gaill. obser. 54. num. 2. lib. 2. Tamen huiusmodi protecti & defensi sunt 155 ad instar ÷ forensium, & ius protectionis iurisdictionem non tribuit, ex cap. recipimus in fin. & cap. ex parte de priuileg. & ex Ioanne de Platea in rubr. de domestic. & potest. lib. 12. Natta conf. 636. num. 96. Gaill. dict. obser. 54. à num. 1. cum sequens. communem dicit Schurff. dict. conf. 23. à num. 1. Adde vt si Cæsar ipse in clientem suum aliquem peculiariter recipiat, & de hac re priuilegium largiatur, tamen mediata iurisdictione ordinatæ inferioris magistratus, cui aliquando huiusmodi persona & bona subiecta sunt, non derogatur, nec præiudicium vllum affert, vt addit Gaill. dict. obser. 54. num. 7. alios allegans.

Quibus addere possumus, quod licet regulariter populi, qui scilicet superiori potestati 156 ÷ & protectioni iure foederis, vel clientela, pro pacis mediis, vel alia ratione committunt, li-

beri esse non desinunt, nec sibi aliquam subiectionem imponunt, vt tradunt communiter Bartol. & Doctores per text. ibi in l. non dubito 7. §. liber autem, ff. de captiuis, & postlim. reuoc. Felinus in cap. cum non liceat, num. 9. & sequent. de prescription. Ioan. de Platea in l. 1. C. de excusat. lib. 10. Ioan. Cheal. conf. 228. Modestini. Pistorius conf. 43. num. 30. decisio. Camera Imperial. 1. tomo p. voto 27. num. 10. fol. 159. Ioan. Bodinus in tract. de Republ. lib. 5. cap. 6. Renatus Choppin. de dominio Francia, lib. 3. tit. 18. n. 7. Petrus Gregor. lib. 20. Syntagmat. cap. 5. & plurimi alij relati ab Henrico Rosental. in epitome feudo. part. 1. cap. 4. concl. 14. fol. 124. D. Ioan. à Solorzano Senator Regius in tract. de iure Indiar. lib. 3. cap. 1. num. 38. vbi rectè num. 39. limitat, ÷ quando ita submissio alterius protectionis 157 fiat, & vltra procedat, vt iurisdictionem significet, vbi plures Doctores allegat.

Et Sixtinus dict. cap. 14. sup. num. 107. dicit, quod Ecclesiasticæ personæ à Principe habitæ in protectionem & tutelam suam, nequeant ab eo collectari, vide Gaill. d. obser. 54. num. 1. & segg.

Et quod protectio Ecclesiæ, aut hospitalis alicui competens, vel concessa, nec attributa ÷ iurisdictione, nec exemptio à iurisdictione ordinaria censetur, dicit Hieron. Gabr. conf. 195. lib. 2. Ioseph. Ludou. decis. 4. num. 3. Seraphinus decis. 102. num. 7. latius prosequitur, Toto in compendio, decis. 2. part. verbo Iudex delegatus per totum, fol. 309. & sequentibus, Mascardus de probat. conf. 513. num. 2. nouissimè Erasmus à Choekier in tract. de iuris in exemptis, 1. p. quest. 9. num. 3. Augustin. Barbol. in collectan. ad cap. recipimus, num. 8. à prin. & num. 7. & in cap. ex parte de priuilegiis, Alcanius Tambur. in tract. de iure Abb. tom. 1. disp. 15. quest. 15. à num. 14. cum segg. qui quidem Doctores alios allegant, & de articulo alius tractant.

Maximè iuxta receptiorem & veriolem opinionem contra Decium, que habet, quod ad ÷ rescribendum Principi, & supersedendum in eiusdem rescriptorum, aut litterarum executione non sit necessaria iurisdictione in rescribente, atque ita metus & simplex exeeutor, aut quilibet alius mandatarius licitè hoc iure, & facultate vti potest, provt latissimè pro vtraque parte disputans, ita vt veriolem probabiliolem & receptiorem resoluat Anguianus in tract. de legibus controu. 5. à n. 37. vsque ad num. 50. de quo latius hac 1. part. in cap. 8. à num. 21. cum segg. vers. Comprobatur alterius, &c. & supra, nihilominus videnda crunt, que adduximus infra hac 1. part. cap. fin. à num. 17. cum segg. & à prin. vbi appositius rationes fundamentales, quare in hoc retentionis ÷ recursu probatio per testes admittitur, atque iudicio ordinario causa retentionis deducta in Senatu examinatur. 160

Quare vbi adest necessitas, seu ÷ utilitas publica, damnum, aut præiudicium irreparabile Reipublicæ Ecclesiasticæ & spirituali, Regi aut Regno, vel scandalum aliquod; poterit Princeps interponendo suam auctoritatem detinere summa reuerentia litteras, & recepta Apostolica, ne ex eorum executione perturbetur tranquillitas publica, neque violentia inferatur, cum euitetur per suspensionem illarum, ne pars eius vitatur, donec Sum. Pont. (ad quem supplicatio interponitur) melius de de veritate informatus 161

matas, quid censeri, rescribar; iis scilicet casibus quibus de iure ipsomet Pontifex permittit, & præcipit suarum litterarum executionem suspendi, absque metu censurarum in illis contentarum, & quibus omnibus casibus, & earum iustificacione, cap. 2. & segg. successivè discretiveque erit agendum ex magna Doctorem vtriusque iuris & Theologiæ professorum caterua illas comprobantem, quos recensemus videntes, cap. sequenti à princip. Qui omnes hunc retentionis recursum exactè approbant, & iustificanc.

Hoc enim pertinet Regali officio, omnia media adhibere, vt status spiritualis, Ecclesiasticus, cultus Diuinus, Religio & dogmata Catholica in pace custodiantur, & in tuto sint consecrata, neque diminutionem aliquam patiantur, sed potius incrementum indes recipiant, provt latissimè hoc cap. à princip. & infra 2. part. cap. 1. latè & abundè deducimus.

Audi insuper Augustianum epist. 50. Aliter seruit (inquit) Rex Deo; quia homo est, ei seruit, viuendo fideliter: quia vero etiam Rex est, seruit, ÷ leges iustas præcipientes, & contraria prohibentes, conuenienti vigore sanciendo, & contraria prohibentes, conuenienti vigore sanciendo, sicut seruit Ecclesiis, lucos & templa Idolorum destruendo: sicut seruit iustis, ita & ipse faciendo; sicut seruit Rex Ninivitarum, vniuersam ciuitatem, & placandum Dominum compellendo; sicut seruit Darius, Idolum frangendo, in potestatem Dauieli dando: sicut seruit Nabuchodonosor, omnes in Regno suo positos, à blasphemato Deo, lege terribili prohibendo; (& ibidem subdit ipse August.) quis mente sobrius Regibus dica: nolite curare in Regno vestro, à quo tenetur, vel oppugnetur Ecclesia Domini vestri? Non ad vos pertinet in Regno vestro: qui velit esse sibi Religiosus, siue sacrilegus, in quibus non potest dici: non ad vos pertinet in Regno vestro, qui velit esse pudicus, hæcætenus Augustinus.

Et ita exemplo Ezechie, Iosue, & Nabuchodonosoris (qui laudantur lib. 4. Reg. cap. 18. & cap. 23. & Daniel cap. 14.) Diu. August. epist. 48. & 50. ad Bonifacium Comitem, ita Principes Christianos exhortatur: Omnes (inquit) Reges qui in populo Dei non prohibuerunt, nec euerterunt Idola, & alia que contra Dei præcepta fuerant instituta, culpauerunt, & qui prohibuerunt, & euerterunt, super aliorum merita laudantur.

Hinc prouenit receptissima sententia omnium 164 Doctorum ÷ tam Theologorum, quam Iurisperitorum; quod si Prædicatores missos ad terras infidelium ad docendum fidem, & prædicandum Dei Sanctum Euangelium, licet ipsi infideles ad Dei veri cultum, & sacri Baptismatis susceptionem inuiti compelli nequeant, atamen si monitionem hanc recipere reculent, impediendo & resistendo prædicatoribus, illis iniuriam & vim inferunt; talem violentiam Rex Christianus omnino teneatur repellere, & vi armorum tutelam sic missis Religiosis præstare, illisque & infideles, qui fidem ÷ recipiunt, vel recipere velint, defendere, & tutam illis viam aperire; quam sententiam tradunt Innocent. in cap. quod super, col. 1. vers. Item licet, de voto, relatus à Berrachino in reposito. verb. Infideles, & ad vtramque partem disputans resoluat Borgin, Causalcan. decis. 21. num. 13. & segg. Ioan. Azorius 1. tom. instit. moral. lib. 8. cap. 16. vers. Tertio quaritur, Philippus Paschalis in tract. de vi-

rib. patria potest. 1. part. cap. 7. num. 17. Anton. Ruciolus in tract. de iure person. extra grem. Ecclesiæ existens. lib. 2. cap. 37. Gregor. Lep. in l. 2. tit. 23. part. 2. col. 111. & 12. & col. 10. vers. 31. & 8. conclusio. & Hieronymus de Zeballos in pract. commun. contra comm. lib. 4. quest. fin. n. 17. & segg. & melius num. 295. & sequent. & Conar. Itacum citandus, & doctissimus atque diligentissimus Præceptor noster D. Ioan. à Solorzani in tractat. de iure Indiar. lib. 2. cap. 20. à num. 11. & segg.

Et Theologi omnes hanc eandem opinionem communitè sequuntur post Diu. Thom. in 2. 2. quest. 10. art. 8. Ione Maior. in 2. distict. 44. q. 2. & 3. Albertinus in rubr. de hereticis, lib. 6. q. 8. Gines Sepulveda in obiection. 10. contra Episcopum de Chiapa. Alphons. à Castro de iusta heretic. punition. lib. 2. cap. 14. Domin. Soto. in 4. distict. quest. 20. art. 1. pag. 267. Salmeron. tom. 121 tract. 38. versio. Deinde, pag. 223. Cardinal. Bellar. lib. 5. de Roman. Pontific. cap. 7. Bezan. in sum. 2. tom. c. 13. quest. 4. num. 12. & segg. Fr. Antonio à Cordua in quest. lib. 1. quest. 57. dubio 4. vers. Tertia pars, & dub. 6. versio. Quartum dicitur, Gabr. de Valen. 3. tomo, disp. 1. quest. 10. punct. 6. column. 410. post Caietan. 2. 2. quest. 10. art. 8. column. 254. Tolerus in summa lib. 4. cap. 2. n. 2. Pater Ledesma 2. tomo summa, tract. 1. cap. 5. Torres de fide, art. 8. disp. 51. dub. 2. Thomas Sanchez in summa, tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 4. & nouissimè Pater Suarez de fide, disp. 18. sect. 2. num. 8.

Domin. Præsul. Conar. in regula peccatum, 2. part. §. 10. num. 13. & vers. Quarto licitum, & §. 11. num. 5. vers. Fator plane, vbi cum Diu. Thoma, & aliis Theologis docet, Christianos non posse, nec debere impediri iuste in prædicatione Christianæ fidei; & quod si impediatur Christiani ipsi, eis fit iniuria, ad quam propulsandam, possunt iustum bellam Principes Christiani mouere; vel quando infideles moniti, ab Idolorum vano cultu non abstincent, vbi impedimentum adfert Religioni Christianæ, & Legis Euangelicæ prædicationi.

Domin. Bannez in 2. 2. quest. 10. art. 10. column. 328. versio. Tertia & quarta conclusio; vbi concludit, infideles etiam non subditos iure compelli, ÷ ne villo modo Christi Fidem impediatur, atque inde si nuntius Euangelij perueniat ad externas, & barbaras Nationes, & impediatur prædicare populis à Principibus illarum Nationum; tunc posse Principem Christianum, vt ministrum Pontificis debellare illos Principes, ne impediatur prædicationem, quia non est hoc compellere ad audiendum; sed defendere innocentes, quosdam quidem ad prædicandum ius habentes, alios verò, similiter ius habentes ad audiendum legem Euangelicam, quia vtrique vim patiuntur in suo iure.

Pater Ludouicus Molina de iustitia & iure, tract. 2. disp. 105. & in materia de Fide, quest. 10. art. 8. vbi concludit, quod ÷ cum Christiani 168 ius habeant denuntiandi Euangelium vbique terrarum, pariter quoque potestatem habent, concionatores ad quoscumque infideles defendendi, & infideles ipsos cogendi, non quidem vt Euangelium suscipiant; sed ne impedimento sint, tam prædicatoribus, quominus illud denuntient, quam etiam suis gentibus, aut vassallis, quominus illud audiant, suscipiant, & iuxta

iuxta illud vivunt; nemp̄ quantum sit necesse ad violentiam illam & iniuriam illatam propulſandam. Et quod hoc sine etiam iniuris ipsis infidelibus potest Rex Christianus cum navibus ad eos accedere, tandiuque & cum ea potentia in eorum portibus, & terris commorari, quamdiu, & quantum necesse fuerit, vt hæc turd̄

169 faciant, atque ꝑ leuiter violentia: quod si genere aliqua, aut Reges, & Dynastæ resistant, & impediunt, fas esse nobis Christianis, bello illos oppressores coercere, iniuriamque Fidei, & Euangelio in ea parte illatam reprimere, & amouere.

170 Pater Ioann. Azorius 1. tom. institut. moral. lib. 8. cap. 26. ꝑ vers. Septimo quaritur, quem sequitur & tranſcribit Frat. Thom. à Iesu, lib. 5. de procurat. omnium gent. Salute. 1. part. dubio 3. vbi post alios reſolunt, non solum infideles Christianis Principibus subditos, verum & quoslibet Paganos & Barbaros, etiam non subditos, ad audiendum Christi Euangelium compelli posse, quia non ideo dici debet, quod ad credendum etiam compellantur, atque ideo negari non potest, quod si viri probatæ vitæ, & ipeſtatæ virtutis mittantur ad Christi Euangelium Paganis annuntiaandum, iure naturali digni essent, quod audirentur, nec iure vlllo Paganorum Principes, aut prohiberet, quominus qui velint, Euangelium audirent, aut idoneos Christi nuntios, aut præcones, & interpretes impeditur, ne illud annuntiant; alioqui enim his, aut illis vim & iniuriam manifestam adferret, ad quam propulſandam Christiani Principes tenentur.

Magister Petrus Lorca in 2.2. art. 8. quæst. 11. 171 scilicet 3. vbi ꝑ pluribus probat, omnes infideles indistinctè compelli posse, ne fidei, & eius Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant.

Seraphinus Freitas de iusto Imperio Asiatico, 172 cap. 9. num. 6. & 7. inquit, quod ꝑ licet infidelium debellatio non omnino iustificetur ob id tantum, quod fidem audire recitent; bene tamen admittit Doctores ab eo citatos, quod si Prædicatoribus Christianis prædicationem impediunt, aut alios volentes ꝑ illam audire, & forsitan fidem suscipere, ad nos accedere prohibeant, nec sinerent Prædicatores loqui verbum Dei sine vi, aut fraudibus volentibus audire; iure posse Christianum Principem eorum violentiam, etiam armis propulſare, quia omnino semper manet ius integrum Ecclesiæ ad prædicandum in quolibet Regno, & ad defendendum innocentes, idest, particulares personas, quæ voluerint audire verbum Dei Euangelicum.

Et nouissimè Egidius Benedictus in l. ex hoc iure s. de iust. & iure, cap. 3. num. 16. vbi pluribus Doctores ꝑ relatis probat, posse Summum Pontificem mittere Prædicatores in mundum, & subijcere alicui Principi Christiano eos, qui Prædicatores non acceperint, vel iniuriam & malè affecerint, ad quod allegat Bellarmin. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 9. & segg. Patrem Suarez lib. 1. contra sectam Anglicam, cap. 10. affluenter quidem rem hanc tractat diligentissimum præceptor noster D. Ioan. à Solorzano de iure Indiarum, lib. 2. cap. 20.

174 Quod pertinet quod eleganter dixit Ioseph. à Costa lib. 2. de procurat. Indorum salute; cap. 13.

hoc ꝑ ius ab ipso omnium conditore Deo conditum videtur, vt que Christiani à Deo didicerunt, doceant & ipsi omnes mortales, quorum saluare optate, & querere debent; qui enim dixit: Ite in mundum vniuersum, & predicatè Euangelium omni creature; ceterè liberum aditum quocumque terrarum ꝑ aperire voluit, quem, qui nobis præcludere velit, & Summi Dei Prædicatores ac legatos inauditos à se relegant, & eijciunt, contra ius diuinum & naturale, & contra salutem suam facere, putandi sunt; sequitur etiam D. Ioan. à Solorzan. vbi proxime sub n. 4. vers. Idem sentit. Atq; ideo eū hoc ꝑ tendat contra ius diuinum & naturale, omnino tenetur Princeps Christianus eodem iure naturali aditum, violentiam repellere, & innocentes ab iniuriis illatis defendere, & protegere, vt hæctenus à princip. huius cap. latè comprobauimus, & vberius in tract. de Reg. protectione, 1. p. cap. 1. per totum, & c. 2. Quia ex debito officij Regij tenentur omni iure Principes Christiani ꝑ Ecclesiam, cultum Diuinum, eius dogmata Catholica, & Religionem defendere, & omni studio, & conatu auxilium suum præstare.

Hinc prouenit (de quo à doctissimo quodam Senatore Supremo fuit ꝑ semel cõsultum) quod Indi & alij nouiter ad fidem conuersi miserabilium personarum numero haberi solent, eorumque priuilegijs vti & gaudere debent, ex doctrina Innocentij in cap. Iudei de Iudeis; Barbatia in cap. significationibus de officio deleg. in fin. & Palacius Rub. in reſpõsion. cap. per vestras, notabil. 2. num. 11. D. Ioan. à Solorzano Senator dignissimus, de iure Indiar. 3. part. cap. 7. num. 50. Et ideo eorum protectio & defensio à violentiis & oppressionibus maximè commendata est à Nostriſ Catholicis Regibus ꝑ variaz, & multas cedulas Regias, quarum verba recenset Solorzan. vbi proxime lib. 3. cap. 6. n. 26. cum multis sequentijs, videndus.

Provt generaliter in iure huiusmodi gentium nouiter ad fidem nostram conuersarum protectio ꝑ & defensio à violentiis commendatur, vt miserabilium personarum, sicuti satis constat ex Extrauaganti 2. de Iudeis, inter communes; vbi Pontifex statuit, eos molestandos non esse, nec suis bonis priuandos, præcipitque Rectoribus, & singulis officialibus, ne vllam illis molestiam inferant, nec ab alijs inferri permittant, sed imò ipsos à molestiis, & iniurijs protegant, & defendant, vt sic de seruitute ad libertatem tranſiſſe cognoscant, & percipiant, ne redire prætextu mendicitatis horribilis, & tædio affectu ad amillam perſidiam compellantur, Rebus. in tract. de senten. provisional. art. 3. glossa vltima, vers. Decimo quarto, Solorzan. de iure Indiar. lib. 3. cap. 7. a num. 48. de quo etiam videndi sunt, Mascard. in tract. de Iudeis & infidel. 1. p. cap. 2. & Roland. à Valle conf. 25. volum. 3. Philippus Paschal. de viribus patriæ potest. 1. p. cap. 7. num. 14.

Atque tandem in huius Regiæ protectionis iustificatione illud ꝑ ponderandum erit, vt cum ista violentiarum cognitio, atque ad Principes Supremos recurſus vniuersalis sit, eoque vrantur omnes Nationes, in eunctis Christianæ Religionis Ditionibus, Regnis, & Prouincijs, vt adnotauimus dist. tract. de Regia protectione, 1. p. cap. 1. à num. 159. cum segg. à ratione naturali inductus, & ab omnibus gentibus postulat, &c.

ob publicam vtilitatem inuentus; pro iure quodam gentium haberi debet, vt & bene Conanus dixit lib. 1. commen. cap. 5. num. 8. ibi: Hodie si quid noui excogitatum fuerit, quo agnito, & sponte sua, & liberè omnes vrantur, diceretur esse iuris gentium, cum ratio naturalis id apud cunctas Nationes constituerit, &c.

Ad quod mirificè addidit Antonius Faber in iur. præden. Papinian. tit. de iure natural. princip. 4. illation. 1. ibi: Nam cum ex ratione ꝑ naturali semper estimandum sit ius gentium; parum refert, an quod ratione naturali primum comparatum est, ab omnibus populis sit receptum, nec ne, vt iuris gentium esse, vel non esse existimetur, fieri quidem potest, licet varius, & difficilissimus; vt illa etiam que naturalem rationem habent, & ad commonem omnium gentium vtilitatem pertinent: non rariè ab omnibus sint recepta, idque propter specialem aliquam & propriam rationem, &c.

Idèoque ista hæc vniuersalis obseruatio, gentiumque nos iustus & legitimos ꝑ haberi debet & sequi, l. Labes, ibi: Morem gentium si qui debemus; ff. de statu liber. l. quidam referunt, ibi: A maioribus nostris obseruatur, ff. de iure codicillorum, l. si quis donationes; ibi: Quoniam ita vstitutum est, ff. si vstitutum, peratur, l. filij ad Macedonianum, l. Iulius, ff. eodem, cap. cum venissent de institutione.

Maximè cum semper fuerit à tot tantisque doctissimis pilsque viciis, ꝑ tam Iustis periculis, quam Sacræ Theologiæ professoribus, vt vera recepta & fulticia opinio (quos in vnum coniecimus infra cap. 2. à prin.) quorum assertio apud omnes disputata, securum & iustum reddit hunc recurſum, iuxta l. abtelas, ibi: Ita omnes opinantur, ff. de iis qui notant, infam. l. 1. ibi: Crebrus apud veteres opinio, ff. de officio quaestoris, l. 1. de eo qui sibi, vel heredibus suis, ibi: Cum inter sapientes super hac questione fuit disputatum, &c. Quo quidem tutam Regis nostri reddi conscientiam, alius comprobauimus cap. sequenti num. 53.

183 Fundatur quippe hoc ius gentium, ꝑ & iste Principis recurſus in lege naturali, quæ violentia damnatur, ac vim vi repellere permittitur (vt sæpe dixi de Reg. protectione 1. part. cap. 1. per totum) Sed id quod in legem naturalem committitur, vel in Diuinam, ꝑ in omnium tendit iniuriam, l. Manicheos, versiculo Ac primum, C. de hereticis, l. 4. tit. 5. lib. 16. Cod. Theodos. Bartol. in l. Gallus, §. ille casus, num. 3. de liberis & posthumis, cap. vrgentis, vbi glossa de hereticis, Iustus Lipsius lib. 4. ciuiliū doctrin. cap. 3. Saluian. de gubernation. Dei, lib. 4. Melch. Iunius quæst. politic. part. 3. quæst. 94. Anneus Robertus rerum indicat. lib. 1. cap. 12. Lelius Zechus in tractat. de Princip. cap. 5. num. 1. D. Ioan. de Solorzan. de iure Indiar. lib. 2. cap. 13. num. 7. & 8. doctissimus & insignis vir D. Ioan. Baptista Valenquela Velasquez Regij Supremi Senatus dignissimus in monitor. contra Venetos 7. part. num. 117. & Petrus de Atagon. in 2. 2. quæst. 10. art. 3. versiculo Secunda Respublica, vbi ait: Quod quotiescumque aliqua Respublica, ꝑ vel in Idololatram vergit, vel in ea innocentes opprimantur, atque iniuria afficiantur; licitum est vnicuique, illos bello, & armis defendere, lege naturali id ordinante, vt quos obseruantia salua & libera maneat; & idem quod probant supra citati Doctores, Caietan. 2. 2. quæst. 40. art. 1.

186

187

Gregor. Lop. in l. 2. tit. 23. part. 2. glossa magna, versiculo Tertio, in fin. Covarruias in reg. peccatum, 2. part. §. 10. num. 1. vers. Tertio, in fin. Marta tract. de iurisdic. 1. part. cap. 24. num. 28. Mascard. tract. de infidel. 3. p. cap. 1. num. 39.

Debent namque homines, vel sola humanitatis, & cognitionis naturalis ratione cogente, ꝑ aliorum hominum mores ad bonum diſtingere & iniurias atque oppressiones, quas sub tyrannorum iugo patiuntur, pro viribus impedire, atque vim passos defendere; vt optimis exemplis ostenditur Machabæorum cap. 1. §. 4. Zachariæ cap. 14. & Osee cap. 10. & communitè notant Bartol. & Doctores per text. ibi in l. vi vim, ff. de iustitia & iure, l. 1. ff. de iis qui sunt sui vel alien. iur. l. si seruus ea lege, ff. de seruic. exportat. l. metum 9. §. sed licet ff. quod metus causa, l. non tantum 6. ibi: Humanitatis ratione ff. de appellat. l. culpa caret ff. de reg. iuris, l. 1. §. sed mox, ff. ad Sylanianum, §. quanto, de sententia excomm. c. delillo, eodem tit. lib. 6. iunctis alijs, quæ obseruant Diu. Ambrosii lib. 3. officior. cap. 3. Diuus August. lib. de morib. cap. 27. Marcus Manica lib. 4. obseruat. 36. Tiraquel. de penis temperat. causa 24. Menchaca in præfatione controuer. Illustr. m. 2. & sequent. & lib. 1. cap. 8. ex num. 18. & cap. 16. num. 10. & cap. 11. num. 29. & sequent. Pinel. in rubr. C. de reſcindend. Cuiacius in recitat. posthum. ad dist. l. vi vim. Bobadilla in politica, lib. 5. cap. 2. num. 2. littera D. in pulchro casu reſoluit D. Soto in 4. dist. 3. quæst. art. 10. quem sequitur Gabriel. in 4. dist. 4. quæst. 2. art. 3. Victor. in 2. reſlection. de Indis.

Quibus acriter Iustus Lipsius lib. 5. ciuiliū doctrin. cap. 4. vbi inquit: Nec ꝑ simili ratio in oppressis, quos si grauior aliqua vis, aut extrema tyrannus vrgeat; videtur cogere se communis societatis vinculum, vt adiuues, & Salom. Pronebrior, cap. 14. Eræcos, &c. & qui trahuntur ad interitum liberare necesse est, &c. consonat Cicero lib. 11. officior. dum ait: Qui enim non defendat, nec obſistat iniuria, si potest, tam est ꝑ in vitio, quam si parentes, aut patriam, aut socios deserat; quod & probat Diuus Anafat. & Amalcent. relatius in cap. qui potest obseruare, & perturbare 23. 9. 5. Sicut enim vitium est & peccatum non defendere oppressum vim patientem, quia peccat contra legem & virtutem fortitudinis; ita istius ꝑ est virtus obuiare iniurijs; ita eleganter argumentatur Diuus Ambrosius de officio lib. 1. cap. 36. transcriptus in cap. non in inferenda 23. quæst. 3. in hæc: Non in inferenda, sed in depellenda iniuria lex virtutis est; qui enim non repellit à socio iniuriam, si potest, tam est in vitio, quam ille qui facit; vnde Sancti. Moyses hinc prius orſus est testamenta bellicæ fortitudinis: nam cum vidisset Hebræos ad Ægyptio iniuriam accipientem defendit, ita vt Ægyptium proferret, &c. In cuius text. commentario plurima ad propositum congeſſit Doctõr Nauar. vbi latè tract. 1. & 2. Reges ad hanc virtutem ꝑ fortitudinis teneri, in obuiandis oppressionibus & violentiis, ac de vitijs & peccatis, quæ in omitendo perpetrantur disputat. Hæc namque fortitudinis virtus exercenda, vbi vrget necessitas, plena iustitia est, vt probat text. in c. fortitudo, que vel in bello vultus à Barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel si à latronibus & socijs, plena iustitia est 23. quæst. 3. & est doctrina Diu. Thom. in epist. ad Rom. rom. 23. cap. 13. lectio. 1. ibi: Principes

193 Principes tributa recipiunt, quasi stipendia sui ministerij: laborant enim ad omnium pacem, & quietem seruandam: peccant autem Principes, si utilitatem populi non procurant. Lucas de Pen. in l. quicumque C. de omni agro, lib. 11.

Quantò igitur vrbanius meliùsque Principi hæc protectio, & defensio vi oppressorum debita est, qui tam suum ius, quam suorum vassallorum in iniuriis & oppressionibus sedandis ex debito & necessitate Regalis officij profequitur, cum ad id in genere & in specie præcisè teneatur, prout à principio huius capitul. latius comprobauimus; non immeritò igitur sibi omni iure naturali & positivo licere, atque ea vi in necessitatibus teneri; vt sic Rex noster obuians inquietis, impetentibus Reipublicæ, statùsque spiritibus & Ecclesiasticis turbatoribus, miseris opprimendi duntaxat causâ. commotis, dicere valeat cum Iob. 29. cap. versic. 17. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius aufereram prædam.

Ex hoc principio iuris naturalis, quo Princeps tenetur non pati subditorum violentiam, deducitur praxis quotidiana huius Supremi Senatus expedientis litteras, vt Nouitius ante professionem in tuto & libertate ponatur, quoties timetur per nimias persuasiones Religiosorum cogi ad professionem, ex eo quòd nimia persuasiones & importuna preces vim inferunt, & reddunt actum omnino inuoluntarium, l. 1. §. persuadere, ff. de seruo corrupti. lbi: Persuaderet est plus quam compelli, & cogi sibi parere, l. 4. §. si quis volentem, ff. de libero homin. exhibendo, l. 1. C. ne filius pro patre, l. 5. C. de Apostat. l. vnicâ, C. de rapta virgin. l. 1. tit. 19. part. 7. ibi Como manera es de fuerca, es solfacar. Imò assuetæ persuasio plus est, quam compulsiò, prout copiosè extorant, ex Oldaldo Castren. Deciano, Grauert, Curtius Iunior, Petrus Surdus conf. 373. à num. 14. cum sequentibus, Mantica de coniectur. vltimarum voluntat. lib. 2. tit. 7. num. 4. Mieres de maiorat. 1. part. quest. 25. copiosè & abundè Castlillo lib. 3. controuer. à num. 118. cum multis sequentibus, & iterum ipse Castlillo lib. 4. cap. 22. à num. 18. cum multis seqq.

Quare ad tollendam hanc violentiam Nouitii factam; Senatus suam auctoritatem interponere solet, prout de hac praxi testatur etiam Pater Enriquez de Pontific. clau. cap. 19. §. 3. in hæc: Si in adulescentis admisione ad Religionem esset suspicio de morali quadam violentia per importunas preces, aut de fraude sub specie pietatis; datur prouisiò in Senatu Regis, vt Nouitius in domo alicuius iura, aut in ipso Templo constituitur in libertate per triduum, & exploretur eius voluntas, an liberè, & scienter velit in monasterio perseuerare, &c.

Et tandem obiter erit adnotandus Augustinus Barbofa dum in cap. Ecclesia Sancte Maria de constit. ex num. 7. aliqua minus vrgentia fundamenta exagitat, contra recursum ad Regem; quibus alitque multò fortioribus à nemine hæctenus consideratis, sed à me ipso nouite inuenitis, validè, & efficaciter præbuius responsum in tractat. de Regia protect. 1. part. cap. 1. per totum; quæ singula omnia & Nos nouissimè allegans recopilauit D. Ioan. del Castlillo in tract. de tertio, cap. 41. à num. 163. cum multis sequentibus. Ad hunc nempè finem impugnanđi Augustinum Barbofam scribendo si-

gnanter singula Nostra Responfa, ad diluenda argumenta eiusdem, qui temerè non callens naturam negotij, qualitatem, modum, & formam procedendi in remedio violentiæ (vel quia semper abfuit ab Hispania, & eius Tribunalibus Supremis (quibus hæc materia cuditur, & legitimus procedendi modus agnosceretur, indeque iustitia recurfus detegitur) & in Romana Curia residebat, vel adulandi forsân gratiâ, vel potius (vt ego rectius arbitror) irritatus, eò quòd in proprio negotio suus aduersarius contra illum vltus fuit hoc recursum in Regno Lusitanie) recessit à communi tantorum piorum Doctorum, tam Sacræ Theologiæ, quam Iurisperitiæ professorum, recitum hunc prouidentem ex fonte perenni iuris naturalis, ad bonum regimen, pacem & tranquillitatem Reipublicæ, & ab immemoriali obseruatione stylo & praxi omnium Catholicorum Regnorum munimur comprobantiam; & licet aliqui Theologi aduersus recursum aliquid insurgere voluerunt, ignari formæ procedendi, & moti ex regulis generalibus excludentibus iurisdictionem Ecclesiasticam à iudiciis laicis, quæ nihil pertinent, nec obstant recursum violentiæ; adhuc tamen & ipsi non fuerant ausi penitus illum reprobare, & agnoscentes, non esse vi oppressis tollendam defensionem, quam præstare suis vassallis tenetur Rex omni iure. Ideò amplius non curamus responderè Barbofa, contenti his, quæ in eum insurgit Castlillo loco citato, ex nostrismet Doctrinis, & fundamentis.

§. VNICVS.

De iustitia Retentionis Litterarum Apostolicæ ob longam Hispaniæ distantiam, adiutimque difficilium ad Sedem Apostolicam vrgente necessitate, instantèque scandali periculo exequendi interim eadem in perniciem Reipublicæ.

S Y M M A R I V M.

Pro utilitate communi multa recepta sunt contra retentionem litterarum ob difficultem aditum ad Sedem Apostolicam, & longam distantiam, omnes fere Doctores iustificunt, num. 2.

Retentionis litterarum Apostolicæ Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes vtuntur, num. 3.

Regi Catholico præ omnibus principibus ratio superadditur difficultis aditus ad Sedem Apostolicam, ad iustitiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in vltimis Europa, & Orbis finibus sita sint, num. 4.

Suspensio litterarum Apostolicæ, si à Sede Apostolicæ spectaretur, de nihilo prodesset, cum non nisi iam illata violentia, & scandalo vruente accedere ad Hispaniam posset, num. 5.

Si in Italia diuisionibus prope Romam existentibus recursum ad Principes licitus est; multo magis Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus, n. 6.

Obferuatio Camilli Borrelli ad idem adnotatur, ibidem.

Eam prouinciam longè distare à Romana Curia dicitur, quæ extra confines Italia sita est, n. 7.

Text.

Text. singularis in cap. cum longè 91. distin. adducitur, expresse probans longè distare Hispaniarum Regna à Curia Romana, & signanter Regnum Galliciæ, & siquæ difficultissimum aditum, num. 8.

Ob difficultem aditum ad Sedem Apostolicam, licitus redditur recursum ad Regem pro suspendenda interim executione litterarum, num. 9.

Executor specialiter datus à Sed. Apost. ad executionem litterarum nullum habet in Regno superiorum, ad quem recurratur pro earum suspensione, num. 10.

Recursum quando ita facillè haberi nequit ad Sedem Apostolicam, potest recurri ad Regem pro litterarum suspensione, donec Pontifex consulatur, n. 11.

Iacobi de Grassis singularis obseruatio ad id referuntur, distinguens inter Regna remota, & proxima Curia Romana, ibidem.

Retentionem litterarum, adeo iustam reddit longinquitas Regnorum, & difficultis aditus, vbi etiam Doctores qui eam impugnant legitimam rationem esse expresse faciunt, num. 12.

Paronius qui Ecclesiam dotauit, pro remouenda dissipatione honorum Ecclesie potest recurrere ad Regem, num. 13.

Text. in cap. administratores, &c. Princeps, & alia inra ponderantur per Martiam, num. 14. & seqq.

Principis officium est liberare vi oppressos, n. 15.

Res & persona Ecclesiasticæ in suo esse non possunt, nisi eas & regia, & Sacerdotalis regat potestas, num. 16.

Ob difficultem aditum ad Sedem Apostolicam, & locum distantiam recursum habetur ad Principem sacularem. Obseruatio Martia refertur, n. 17.

Periculum ubi est in mora, multa permittuntur, quæ aliis non permitterentur, num. 18.

Propter periculum mora quæ subicitur iudicij non suo, num. 19.

Et ob mora periculum non est consulendus Summus Pontifex, ibidem.

Diane obseruatio dicitur posse Monachum pro tollenda violentia recurrere ad Regem, quando eius Prælatus longè distat, & infans est gravamen vel captum iam, num. 20.

Periculum ubi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, absque metu censurarum, agnoscit Diana, num. 21.

Prælatos Ecclesiasticos inobedientes mandatis Regis non posse eyci à Regno, dixit Diana, n. 22.

De cuius tamen opinionis veritate legendi sunt Doctores remissè hic laudati, ibidem.

Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnoscit Diana, num. 23.

Scandalum & periculum Reipublicæ, quando timetur, & Pontifex consuli non potest, recurri posse ad Regem, firmat Diana, num. 24.

Ad defensionem iustam conditio necessaria est moderamen inculpate tuela, num. 25.

Conditiones petite à Diana pro iustitia recursum ad Regem, concurrunt omnes in violentiis illatis per Iudices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus à Sede Apostolicæ, n. 26.

Si ad Sedem Apostolicam recurri deberet, & ab ea remedium expectandum, nunquam vis illata defensio naturalis prodesset, ob tam longam distantiam, & difficultem aditum, num. 27.

Deterioribusque inconuenientis sumptibus & vexationibus ansa & occasio præberetur, n. 28.

Rationes longa distantia, difficultis aditus, periculi minantis, & vrgenti necessitati efficaciter vrgent in Hispaniarum Regno, ob executionem litterarum Apostolicarum in damnum publicæ utilitatis obtenturam, num. 29.

Necessitas vrgens, & periculum minans, indiscretæ & acceleratæ executioni occasionem præbent vbi oppressis impulsu natura licitum aliunde remedium quærendi, num. 30.

Dispendia longè maiora considerantur in remotis locis, quam in proximis, num. 32.

Hispaniam in extremis terrarum sedere, & siquæ principium & finem Europa, & vniuersi Orbis, apud omnes Geographos constans est, num. 32. & seqq.

Propheciam Isaia c. 18. loquentem de extremitate terrarum in Hispania verificari, declamant plures DD. num. 33.

Spania (nomen Hebraicum significans quid absconditum) fuit appellata Hispania ob eius remotissimum situm, num. 34.

Insula Cadix vocabatur Gadicitæ Græcè, significans extremitatem terræ, num. 35.

Sacrum promontorium (Cabo de S. Vicente) Europa & Orbis terminus est remotissimus, n. 36.

Epitaphia notabilia sepulchrorum recentiorum quibus Hispania extremitas Orbis appellatur, num. 37. 38. & 39.

Cantabria sita est in extremitate terræ, & Orbis, num. 40.

Item Prouincia Hispanensis, num. 41.

Item Regnum Galliciæ (Auribus nobilissima patria) ubi est Promontorium Finis terræ. Sic dictum ob terra vniuersi finem, num. 42.

Nomen rei conuenire debet, num. 43.

A nomine arguimus, cum talis quis præsumatur, qualis denominatione demonstrat, num. 44.

Promontorium Finis terræ Regni Galliciæ semper, & vsque adhuc conseruauit hoc nomen, ibidem.

Roma cum sita sit in medijs Regnorum Christianorum Europa, perneceffe longè distat ab Hispania sita in eius extremitate, num. 45.

Sedes Apostolica semper recognouit extremitatem Hispaniæ, longum iter, & difficultem aditum, quam ideo excusauit in multis non recipientibus dilationem, num. 46.

Hispania nunquam desinit recognoscere Christij Vicarium vti caput Ecclesie vniuersalis, n. 47.

Hispani Catholici antiquissimi gubernabantur cum aliqua independetia à Sed. Apostolicæ, ob terrarum distantiam, & inconuenientia in tarda negotiorum expeditione & recursum ad eam, n. 48.

Pontifices antiquitus creabant legatum à latere aliquem prælatum Hispaniæ, ad euitanda inconuenientia, & dispendia causata ob necessitatem recurrendi ad eor., num. 49.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania, ad quorum Congregationem, & decretorum obseruationem, nunquam aditus fuit Sedes Apostolicæ, ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem, num. 50.

Nec in causis criminalibus, & depositione Episcoporum ad S. Apostolicam recurreretur, num. 51.

Nec ad ipsam appellationes interponebantur, sed causa penitus finiebatur in Hispania, ibidem.

Affertio Gerberti Episcopi Remiensis, dicitis, interiora Hispania Papa iudicia nescire declaratur, num. 52.

Ex notissima difficultate aditus ad S. Aob tam longam & remotam distantiam, & iter non suum, sed